

Sygn. akt III CSK 291/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)
SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)
SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa T. N.
przeciwko Międzynarodowemu Portowi Lotniczemu [...]o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 8 grudnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 16 marca 2016 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu
Okręgowego w [...] z dnia 25 marca 2015 r., i przekazuje temu
Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód T. N. w pozwie wniesionym dnia 16 lipca 2014 r., rozszerzonym w piśmie z dnia 24 października 2014 r., wniósł o zasądzenie od pozwanego Międzynarodowego Portu Lotniczego [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwoty 209.590 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 23 lipca 2011 r.

W uzasadnieniu powództwa podnosił, że jest właścicielem nieruchomości, która w związku z uchwałą Sejmiku Województwa [...] z dnia 25 maja 2009 r. o utworzeniu z dniem 11 lipca 2009 r. obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...] weszła do tego obszaru. Swoje roszczenie powód oparł na treści art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm. - dalej, jako p.o.ś.) zgodnie, z którym w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę. Powód domagał się zapłaty 132.000 złotych tytułem zmniejszenia wartości nieruchomości oraz 77.590 złotych tytułem wypełnienia przewidzianych w uchwale wymagań technicznych budynków. Przed wniesieniem pozwu złożył do sądu wniosek o zawiązanie pozwanej do próby ugodowej

Pozwana Spółka wnosząc o oddalenie powództwa podniosła zarzut wygaśnięcia roszczenia powoda ze względu na upływ terminu zawitego.

Wyrokiem z dnia 25 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił w całości powództwo obciążając powoda kosztami postępowania. Sąd Okręgowy ustalił, że nieruchomość powoda znajduje się na obszarze ograniczonego użytkowania. Powód dnia 8 lipca 2011 r. wniósł do Sądu Rejonowego w [...] o zawiązanie do próby ugodowej w przedmiocie odszkodowania w kwocie 209.590 złotych tytułem naprawienia szkód wynikających z ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...]. Odpis wniosku został doręczony pozwanej w dniu 11 sierpnia 2011 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo podlegało oddaleniu ze względu na uchybienie przez powoda terminu zawitego z art. 129 ust. 4 p.o.ś. wynoszącego dwa lata od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości na zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego. Wniosek o zawiązanie do próby ugodowej

traktowany, jako zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego, dotarł do wiadomości strony pozwanej z chwilą doręczenia jego odpisu wniosku tj. w dniu 11 sierpnia 2011 r., czyli po upływie dwuletniego terminu zawitego, który upłynął w dniu 12 lipca 2011 r.

Wyrokiem z dnia 16 marca 2016 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda. Uznał, iż Sąd pierwszej instancji trafnie ocenił, że powód nie dochował terminu określonego w art. 129 ust. 4 p.o.Ś. Podniósł, że przez użyte w tym przepisie określenie „wystąpienie z roszczeniem” należy rozumieć zgłoszenie odpowiedniego roszczenia podmiotowi obowiązkanemu do naprawienia szkody. Oświadczenie to musi dojść do tego podmiotu przed upływem terminu zawitego w taki sposób, aby mógł zapoznać się z jego treścią.

Powód wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Zarzucił w niej naruszenie art. 129 ust.4 p.o.Ś. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż złożenie do sądu pisma procesowego (wniosku o zawezwanie do próby ugodowej) przed upływem dwóch lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodujące ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, a doręzonego po upływie powyższego terminu, nie wywołało skutku w postaci wystąpienia z roszczeniem z datą złożenia tego pisma do sądu.

Na tej podstawie powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku a także poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w [...] i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Prokurator Generalny RP w piśmie z dnia 21 lutego 2017 r. na podstawie art. 398⁸ § 1 k.p.c. wyraził pogląd, że skarga kasacyjna powinna zostać uwzględniona albowiem zawezwanie do próby ugodowej w okresie dwóch lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodujące ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, skutkuje wystąpieniem w ustawowym terminie z roszczeniem odszkodowawczym, o którym mowa w art. 129 ust. 4 p.o.Ś.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazana podstawa skargi kasacyjnej, jak i wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania, sprowadzają się do oceny skutków złożenia do sądu

wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w związku z koniecznością zachowania dwuletniego terminu z art. 129 ust. 4 p.o.ś. do wystąpienia z roszczeniami, o których mowa w art. 129 ust. 1-3 w tym z roszczeniem o odszkodowanie w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości. Zagadnienie to było przedmiotem kilku rozbieżnych orzeczeń Sądu Najwyższego (zob. m. in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 254/12, nie publ.; z dnia 2 października 2015 r., II CSK 720/14, nie publ.; z dnia 10 października 2008 r., II CSK 216/08, nie publ.; z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CSK 578/12, OSNC 2014, nr 4, poz. 47), przy czym na jego tle dominowało i dominuje stanowisko, że termin z art. 129 ust. 4 p.o.ś. ma charakter zawity. Z jego upływem roszczenie wygasa (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2013 r., III CZP 2/13, OSNC 2014, Nr 2, poz. 10; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III CZP 114/15, Biul. SN 2017, nr 2; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r., II CSK 161/13, OSNC - ZD 205, Nr 2, poz. 16; oraz nie publikowane wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 254/12; z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CSK 578/12; z dnia 2 października 2015 r., II CSK 720/14; z dnia 21 marca 2017 r., I CSK 440/15).

Po wniesieniu skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy w dwóch uchwałach jednolicie przyjął, że do zachowania dwuletniego terminu przewidzianego w art. 129 ust. 4 p.o.ś. wystarczające jest złożenie przed jego upływem do sądu wniosku o zawezwanie do próby ugodowej. W pierwszej uchwale z dnia 12 maja 2017 r., (III CZP 7/17, Biul. SN 2017, nr 5, poz. 10) oceniając przede wszystkim skutki braku uprzedniego zgłoszenia roszczenia tj. poprzedzającego wniesienie do sądu wniosku w postępowaniu pojednawczym Sąd Najwyższy przyjął, że wniesienie do sądu wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, bez uprzedniego zgłoszenia roszczenia osobie obowiązanej do jego zaspokojenia, prowadzi do zachowania dwuletniego terminu przewidzianego w art. 129 ust. 4 p.o.ś. również wtedy, gdy odpis wniosku został doręczony tej osobie po upływie tego terminu. Stanowisko to podzielił Sąd Najwyższy w kolejnej uchwale z dnia 15 września 2017 r. (III CZP 37/17, nie publ.) uznając, że do zachowania dwuletniego terminu

przewidzianego w art. 129 ust. 4 p.o.ś. wystarczające jest złożenie przed jego upływem do sądu wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym przedmiotową skargę kasacyjną podziela ten pogląd wraz z przedstawioną w uzasadnieniach wymienionych uchwał argumentacją prawną. Przy wykładni art. 129 ust. 4 p.o.ś. trzeba bowiem uwzględnić wyjątkowy charakter tej regulacji. Świadczy o tym użycie zwrotu "wystąpić z roszczeniem", zamiast przyjętego w aktach normatywnych zwrotu "dochodzić" jak również dopuszczenie do dublowania terminów prekluzyjnych i przedawnienia (odnośnie terminu przedawnienia zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r., II CSK 161/13, OSNC-ZD 2015/2/16). Dlatego wniosek zawierający zawezwanie do próby ugodowej, należy kwalifikować, nie tylko jako czynność procesową ale także jako czynność materialno - prawną o elementach oświadczenia woli i oświadczenia wiedzy. Wobec tego trzeba przyjąć, że wystąpienie z roszczeniem powinno być oceniane, jako okoliczność prowadząca do zachowania terminu zawitego, a nie, jako przyczyna skutkująca przerwą biegu tego terminu. Przyjęcie, że samo złożenie wskazanego wniosku nie jest wystarczające i dla wywołania materialno - prawnego skutku niezbędne będzie doręczenie jego odpisu przeciwnikowi wniosku wprowadza element niepewności, całkowitego uzależnienia od działań innego podmiotu, wręcz zagrażający pewności obrotu prawnego. W praktyce mogłoby to doprowadzić do zaniechania prowadzenia postępowania pojednawczego, wbrew dyrektywie ugodowego załatwiania spraw zawartej w art. 10 k.p.c. Za uznaniem, że zachowaniu dwuletniego terminu przewidzianego w art. 129 ust. 4 p.o.ś. czyni zadość już samo złożenie przed jego upływem do sądu zawezwania do próby ugodowej przemawiają także istotne argumenty aksjologiczne. Nie budzi wątpliwości kompensacyjny charakter roszczeń opartych na tym przepisie mających na celu z jednej strony ochronę prawa własności (art. 21 i art. 64 ust. 1 Konstytucji), z drugiej wyrównanie naruszonych w wyniku działania władzy publicznej praw majątkowych (art. 77 ust. 1 Konstytucji).

Przyjęta przez Sąd Najwyższy w wymienionych uchwałach wykładnia służy uproszczeniu procedur i usuwaniu przeszkód mogących utrudniać lub ograniczać dochodzenie ochrony powyższych konstytucyjnie gwarantowanych praw.

Z tych wszystkich względów, ponieważ słuszny okazał się podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 129 ust. 4 p.o.ś., co doprowadziło do oddalenia w całości powództwa w pierwszej instancji i oddalenia apelacji powoda, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak wyżej.

kc

jw